

Yttrande om Boverkets remiss ”Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö”

Sammanfattning

Kristianstads kommun anser att det är positivt att ett brett grepp tas över den komplexitet som finns för att uppnå miljö kvalitetsmålet om en God bebyggd miljö och att utgångspunkten är att människans behov är i centrum i de etappmål och åtgärder som föreslås.

För att ge bättre överblick över prioriteringar som rör God bebyggd miljö bör alla etappmål från tidigare utredningar redovisas i sin helhet. Det gäller till exempel klimatanpassning som borde vara en viktig aspekt i en strategi för God bebyggd miljö.

Många av de föreslagna insatserna är bra, men generellt sätt behöver hälsospekter lyftas fram mer. Inte minst med tanke på att Boverket i strategin redovisar att hälsoproblem kopplade till buller och inomhusmiljö ökar. Dessutom behöver hänsyn till och utveckling av kulturmiljöer förtydligas.

Beslutsunderlag

Rapport 2014:32 Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Yttranden från MHK, SBK och BUF, Beslut från BUN.

Ärendet

Postadress

Miljö- och hälsoskyddskontoret
291 80 Kristianstad

Besöksadress

Västra Storgatan 12
Kristianstad

Telefon/fax

044 - 13 53 33 (vx)

E-postadress

mhk@kristianstad.se

Internet

www.kristianstad.se/mhk

Bakgrund

Regeringen gav i januari 2014 Boverket i uppdrag att ta fram ett förslag till en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö nås. Boverkets förslag redovisas i rapport 2014:32 Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö innebär att:

- Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Syftet med strategin är att den ska föreslå hur berörda myndigheter, kommuner och andra organisationer ska arbeta med miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö för att nå en bättre måluppfyllelse.

Boverket har i uppdraget identifierat och lyft fram insatsområden som bedömts vara särskilt viktiga för att uppnå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Boverket konstaterar att hittills planerade eller beslutade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålet. I den nationella uppföljningen av Sveriges miljö kvalitetsmål och etappmål 2014 konstateras det att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö inte nås till 2020. I uppföljningen beskrivs att mer insatser krävs mot buller, dålig inomhusmiljö, liksom att stärka samhällsplaneringen och skydda kulturvärden. Vägtransporterna ökar, vilket ger mer buller och sämre luftkvalitet. Grönområdena i tätorter minskar och avfallsmängderna fortsätter att öka. För att nå en bättre måluppfyllelse föreslås i denna strategi därför fyra nya etappmål med tillhörande åtgärder kopplade till fyra insatsområden.

De fyra insatsområdena är:

- hållbar samhällsplanering
- bebyggelsestruktur och transporter
- nybyggnad och utveckling av befintlig bebyggelse
- energi- och resurshushållning

Generella synpunkter

Det är positivt att Boverket har tagit fram ett förslag till strategi för miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. De olika aspekterna av 'god bebyggd miljö' tas upp och strategin försöker att definiera en önskvärd utveckling för att kunna uppnå målet. Strategin återspeglar i stor utsträckning den komplexa frågeställningen som miljö kvalitetsmålet täcker samt de förändrade och ökande kraven på den kommunala fysiska planeringen. Insatsområdena med tillhörande etappmål och åtgärder känns i stort relevanta och i tiden.

Det finns ur ett kommunalt perspektiv ett väldigt stort behov av översyn av länsstyrelsernas underlag för planering av kulturmiljövärden i den byggda miljön.

Följande område behöver förstärkas i strategin:

Strategin bör genomsyras av ett livsmiljöperspektiv där hälso- och livskvalitetsaspekter får större utrymme. Det innebär att hälsoperspektivet bör prioriteras mer i etappmålen och i fokuseringen på åtgärder. En grundförutsättning för en god boendemiljö är att den är bra för människors hälsa. På flera ställen i strategin tas hälsoaspekter upp men det är inte alltid som det ger utfall i åtgärderna. Det borde också finnas möjligheter att i större utsträckning integrera miljö kvalitetsmål och folkhälsomål och hänsyn till och utveckling av kulturmiljöer när det gäller god bebyggd miljö. Klimatanpassning är ett annat strategiskt viktigt område för god bebyggd miljö. Det borde få större utrymme i strategin.

Det behövs en bättre överblick över alla etappmål och insatsområden som berör God bebyggd miljö

Strategin tar hänsyn till en rad tidigare föreslagna etappmål ifrån andra utredningar ("Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten", SOU2014:50 samt "Naturvårdsverkets rapport "Förslag till nya etappmål – redovisning av regeringsuppdrag"). De etappmål som har stor inverkan på god bebyggd miljö bör redovisas i sin helhet i strategin. Annars är det svårt att få en överblick över vilka etappmål som berör målområdet. Det gäller till exempel målen om bevarande av jordbruksmark, grön infrastruktur, klimatanpassning och hållbar

hantering av dagvatten och naturmark. Strategin behöver därför kompletteras så att den ger en överblick och ett samlat grepp för både etappmål och insatser.

Tydligare prioritering kopplade till målkonflikter

Strategin identifierar en rad olika målkonflikter. Det gäller till exempel att städerna ska vara täta samtidigt som förtätning kan leda till konflikter kopplade till luftföroreningar, buller, mindre ytor för dagvattenhantering och minskade ytor med grönstrukturer. Dessa målkonflikter kommer bli mer frekventa och uppenbara ju tätare städerna blir. Inte minst med tanke på bulleraspekter och önskemål om att bygga i stationsnära lägen.

Synpunkter på etappmålen

Mål 1 och 4 behöver förtydligas för att kunna användas på lokal nivå.

Här redovisas etappmålen med kommentarer.

År 2020 har den svenska planeringsberedskapen utvecklats så att myndigheternas tillämpning främjar miljö kvalitetsmålen måluppfyllnad. Regionala forum har etablerats för samverkan mellan kommunala, regionala och nationella nyckelaktörer inom hållbar samhällsplanering.

Kommentar: Kommunen anser att det är positivt att regeringen och Boverket föreslår ta initiativ att förtydliga planeringsramarna samt stötta kommunerna i helhetsplanering från strategi till genomförande. Vid en ökad regional samordning och planering behöver dock de olika regionala organens, inklusive länsstyrelsens, roller och ansvar förtydligas i kommunikationen med kommunerna samt i förhållande till det kommunala planmonopolet.

1. År 2020 ska minst 15 kommunala, mellankommunala eller regionala stadsmiljöavtal vara tecknade och förutsättningar till en ändamålsenlig bebyggelsestruktur finnas på plats.

Kommentar: Inriktningen på etappmålet är bra. Fler kommuner än 15 st borde få möjlighet att söka och teckna avtal för att aktivt kunna arbeta med att minska behovet av biltrafik i tätorter. Begränsningar av trafikens inverkan på hälsa med tanke på boendemiljöer och utsatthet för buller bör också ingå i stadsmiljöavtalen. Generellt anser kommunen att kulturmiljöaspekterna behöver förtydligas så att de överlag tydligare går att utläsa, t ex i definitionen av stadsmiljöprogram. Rätt hanterat

kan stadsmiljöprogram vara ett viktigt incitament för en samordnad bebyggelse- och trafikplanering.

2. Ökningen i persontransportresandet i tätorter ska ske med kollektivtrafik, cykel och gång så att biltrafiken minskar. År 2020 ska personbilstrafiken i tätorter ha minskat med 10 procent jämfört med 2014.

Kommentar: Etappmålet är tydligt och bra. Lokalt pågår också arbete med att ta fram en trafikstrategi med en vision som bygger på minskat biltrafik i tätorter och mer rörelse till fot och på cykel.

3. Människans livsmiljö ska vara grunden för ett hållbart byggande och byggnadsbestånd. År 2020 ska livscykelperspektivet vara en utgångspunkt för all ny- och ombyggnad liksom vid förvaltning av befintlig bebyggelse.

Kommentar: Det är bra att utgångspunkten för etappmålet är ett livsmiljöperspektiv och att hälsoaspekter på det sättet också lyfts fram. Det är viktigt att mening två omfattar ett brett livscykelperspektiv på olika material, energihushållning och metoder för förvaltning av byggnader. Det är bra med ett förtydligande av vilka perspektiv som ska användas i livscykelanalysen, annars är det svårt att avgöra när målet är uppnått. Ett sådant exempel gäller om samhällsvärden ska ingå i analysen. En modell för en samlad samhällsekonomisk bedömning av konsekvenserna av en detaljplan skulle kunna utgöra ett väldigt viktigt verktyg i tidiga skeden och i alternativstudier – förutsatt att de sociala hållbarhetsaspekterna samt påverkan på kulturmiljöer bedöms på ett relevant sätt. Ett förtydligande av hur en översyn, med start 2015, av nivåer för störning och hälsopåverkan från buller hänger ihop med senaste ändringen i bullerförordningen är önskvärt.

Synpunkter på insatsområden

Hållbar stadsplanering

Trenden de senaste åren har varit att PBL och Boverket gett en alltmer restriktiv syn på olika särkrav som syftar till att skapa hållbara stadsdelar eller byggnader. Detta bör också lyftas fram i strategin. Det hade varit bra om kommuner kan få större möjligheter att prova utveckla modeller där det är möjligt att ställa mer krav på hållbara lösningar.

Bra med skärpta krav på MKB

Det är bra att Boverket har en ambition att miljöbedömningar och konsekvensbeskrivningar kopplade till översiktsplanen ska förbättras och bli ett reellt verktyg. Det är också viktigt att stärka hälsoaspekternas status i konsekvensbeskrivningarna.

Regionala forum – konsekvenser för det kommunala planmonopolet?

Inom insatsområdet lyfts frågan att enskilda kommuner kan ha svårt att hantera en del planfrågor som skulle behöva samordnas utifrån ett regionalt perspektiv. Därför föreslår Boverket att regionala forum för samhällsplanering ska inrättas som pilotprojekt.

Bebyggelsestruktur och transporter

Behov av ökad kunskap och satsning på mjuka värden i planeringen

Inom det andra insatsområdet bebyggelsestruktur och transporter håller miljö- och hälsoskydds nämnden med om att ökad täthet, funktionsblandning, minskad biltrafik och ökad tillgänglighet med gång, cykel- och kollektivtrafik ökar stadens attraktivitet. I kapitlet vägledning för tätortsnära natur och grönområden framgår grönområdets stora värde vid kommande klimatförändringar. Det är också ett sätt att öka biologisk mångfald och ökade rekreativa värden. Samtliga perspektiv bidrar till att öka attraktiviteten i en tät stad. Samtidigt är det viktigt att belysa vad människor vill ha för att få en god livskvalitet. Ytterligare vägledningar behövs för hur kommuner kan planera mer med människan i fokus och få med mer mjuka värden. Vi föreslår därför att Boverket även kan arbeta med pilotkommuner i projekt som är inriktade på livskvalitet och miljöfrågor.

Behov av ökad kompetens om energieffektivisering i kulturmiljöbyggnader

Många fastighetsägare ser en målkonflikt mellan energieffektivisering och bevarande av kulturvärden i byggnader. Det är därför bra om kompetenshöjande åtgärder/rådgivning introduceras i syfte att möjliggöra energieffektivisering i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

Behov av att följa upp nya bullerriktlinjer – motverka ökade problem

Det är bra att det ska genomföras en utredning om störning och hälsopåverkan från buller. Med tanke på att bullerriktlinjerna nu försvagas är det viktigt att effekterna blir bra belysta. I nuläget är

trenden att storstadsperspektivet påverkar bullerriktlinjerna i för stor utsträckning. På nationell nivå bör det generellt finnas högre generella bullerkrav. Undantag kan istället göras för storstäder med ett högt exploateringsstryck. Med de nya generellt lägre bullerriktvärdena är risken att buller som hälsoproblem ökar i hela landet

Positivt att staten underlättar för fristående cykelvägar

Det är bra med ökade förutsättningar för att anlägga fristående cykelvägar. Behovet ökar när det finns ambitioner att i högre utsträckning dela på cyklister och gångtrafikanter.

Nybyggnad och utveckling av befintlig bebyggelse

Det behövs en strategi för hållbara byggnader. Det är bra att hela miljö- och hälsoperspektivet ingår här. Många utredningar fokuserar på byggnaders klimatpåverkan, men det finns ett behov av bredare kunskapsunderlag.

När det gäller klimatanpassning är det bra att det ska göras en översyn av bygg- och ändringsregler. Många fastighetsägare utgår ifrån nuvarande regler eftersom de känner sig osäkra på vad framtidens klimat kommer att innebära.

Förslag på kompletterande insats – motverka trångboddhet och ohälsa

Miljö- och hälsoskyddsnämnden efterfrågar en åtgärd där bidrag införs för fastighetsägare som genomför byggnadsprojekt där de bygger för ”fler grupper i samhället”. Flera miljonprogramsområden är idag invandrartäta områden där trångboddheten ökar. Detta bidrar till dålig inomhusmiljö och en negativ hälsopåverkan eftersom bostäderna inte är byggda för så många hyresgäster. Det behövs en subvention från samhället för att exploatörer ska bygga större storlekar på lägenheter på rimlig kostnadsnivå. Detta behov av att komplettera den befintliga bebyggelsen troligtvis kommer att öka i många kommuner.

Förslag på kompletterande insats – upphandling och innovation

Spridning av goda exempel avseende upphandling för minskad miljöbelastning bör ske samverkan med Konkurrensverkets upphandlingsfunktion. Det är viktigt att insatsen inte bara stannar vid goda exempel. Insatsen bör kompletteras med viderutveckling av hållbara miljökriterier för upphandling. För att även få in mer

innovationer i offentlig upphandling skulle staten kunna införa ett stöd för kommuner som väljer att satsa på innovationer i upphandling. Ett koncept kan vara att kommuner som avsätter en budget för en innovationspott kan ansöka om statligt stöd för att utöka innovationspotten. Eftersom det ofta är en merkostnad att prova ny teknik kan ett sådant stöd stimulera fler kommuner till att testa ny teknik. Miljöteknikföretag får referensanläggningar att hänvisa till.

Förslag på kompletterande insats – vägledning byggmaterial

Det är bra om det införs nationella begränsningar för farliga ämnen i byggprodukter. Det är extra viktigt att utveckla krav på byggprodukter som ska användas i miljöer där barn vistas mycket. Framtagande av en nationell vägledning för kommunala och privata aktörer som ska bygga eller renovera skolor och förskolor ser vi som ett värdefullt komplement till den föreslagna åtgärden.

Behov av större anslag för renovering av skollokaler

Statsbidrag för renovering av skollokaler är en mycket bra åtgärd. Det behövs ett betydligt större ekonomiskt anslag för att insatsen ska ge effekt. Behovet av att sanera skolbyggnader är stort i många kommuner. Relaterat till vad det kostar att sanera eller renovera en skola räcker inte bidraget långt. Jämför 300 miljoner kr per år med den större satsningen på energieffektivisering i miljonprogram-områden, på sid 50 i rapporten. Energieffektivisering är lönsamt för fastighetsägaren. Trots detta är det i strategin mer prioriterat att lägga högre anslag på energieffektivisering än på att förbättra inomhusmiljön i skolbyggnader.

Energi- och resurshushållning

Inom det fjärde sista insatsområdet energi- och resurshushållning instämmer miljö- och hälsoskyddsnämnden i att miljonprogramsområden i många fall behöver renoveras. En sådan satsning bör ha ett betydligt bredare fokus på miljö- och hälsofrågor istället för att främst peka ut energieffektivisering.